

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ГАЛИЦЬКИЙ КОЛЕДЖ ІМЕНІ В'ЯЧЕСЛАВА ЧОРНОВОЛА
ЮРИДИЧНЕ ВІДДІЛЕННЯ**

Кафедра права

Наукова робота
з дисципліни
Кримінальний процес
на тему
**Особливості участі прокурора у кримінальному
провадженні на підставі угод**

Виконала:
Студентка групи Пб - 11
Крамар Христина

Науковий керівник:
Денисовський М.Д.

Тернопіль, 2022

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАВОВОГО СТАНОВИЩЕ ПРОКУРОРА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ НА ПІДСТАВІ УГОД	6
1.1 Поняття прокурора, як суб'єкта кримінального провадження	6
1.2 Права, обов'язки та завдання прокурора у кримінальному провадженні на підставі угод.....	12
РОЗДІЛ 2. ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ УГОД ПРО ПРИМИРЕННЯ ТА ПРО ВИЗНАННЯ ВИНУВАТОСТІ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ	17
2.1 Поняття, сутність та види угод у кримінальному провадженні.....	17
2.2 Міжнародна практика кримінального провадження на підставі угод.	22
2.3 Процесуальні наслідки невиконання угоди для підозрюваного, обвинуваченого	24
РОЗДІЛ 3. ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ПОРЯДОК СУДОВОГО ПРОВАДЖЕННЯ НА ПІДСТАВІ УГОД	31
ВИСНОВКИ.....	36
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	39

ВСТУП

Актуальність теми. Досить прогресивною нормою КПК України є закріплення порядку ведення кримінального провадження на підставі угод. Запровадження інституту угод у кримінальний процес України породило серед вітчизняних учених та практиків різні думки та висловлювання щодо позитивних та негативних положень щодо реалізації цього інституту на практиці, його продуктивності та значущості у кримінально-процесуальному праві України. Інститут угод у кримінальному судочинстві закріплений законодавчо і вже якийсь час застосовується на практиці. Нині розробляється практика застосування його норм. Процес впровадження у практику окремих нововведень, не відомих науці кримінально-процесуального права України, є досить складним, і, як наслідок, вироблення спільних шляхів їх практичної реалізації.

Законодавче закріплення та практична реалізація угод у кримінально-процесуальному законодавстві України є втіленням ідеї відновлювального, так званого реституційного правосуддя. Саме концепція відновного правосуддя стала однією з відмінних тенденцій розвитку сучасної юстиції у світі.

Здійснення відновного правосуддя може призвести до укладання добровільної угоди, яка задовольняє інтереси як потерпілої, так і особи, яка підозрюється або обвинувачується у скоєнні кримінального правопорушення.

Прокурор є суб'єктом, який відповідає за укладення та дотримання таких угод, проте досить часто виникають проблеми з практичною реалізацією наведеного, тому варто розглянути ці питання більш детально в рамках дослідження.

Теоретичне розроблення даної проблематики можна простежити в працях таких науковців, як В.І. Акуленко, Н.В. Аніщук, М.В. Буроменський, В.Г. Буткевич, О.І. Вінгловська, Н.В. Грицяк, Р.В. Губань, О.Р. Дашковська, В.Н. Денисов, Л.П. Ковалишина, К.Б. Левченко, А.С. Мацко, Т.М. Мельник, В.В. Мицик, А. Мохаммад, Т.В. Омельченко, Н.М. Оніщенко, Н.М.

Пархоменко, Н.В. Плахотнюк, О.М. Руднєва, А.В. Слатвицька, Л.Г. Фалалєєва, А.Л. Федорова, К.І. Чижмарь та інших.

За кордоном даної проблеми торкалися С. Айвазова, В. Брайсон, Е. Гхані, Д. Гом'єн, Ж. Мертус, Д. Томас, Р. Дебнатх, І.Є. Рубіна, М.С. Румянцева та інші.

Мета і задачі дослідження. Метою дослідження є комплексний аналіз участі прокурора в укладенні угод у кримінальному провадженні.

Мета дослідження обумовила постановку й вирішення таких наукових *завдань*:

- визначити прокурора як суб'єкта кримінального провадження;
- встановити права, обов'язки та завдання прокурора у кримінальному провадженні на підставі угод;
- дослідити процесуальний інститут угод про примирення та про визнання винуватості в кримінальному провадженні;
- проаналізувати процесуальний порядок судового провадження на підставі угоди.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у наслідок участі прокурора у кримінальному провадженні на підставі угод.

Предметом дослідження є участь прокурора у провадженні в рамках угод.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є система принципів, засобів і методів, заснованих на філософських, загальнонаукових і конкретно-наукових методах. Діалектичний метод допоміг виявити основні закономірності розвитку ідеї інституту угод у кримінальному провадженні. Історико-правовим методом аналізовано процеси та події, що вплинули на формування та розвиток регулювання цього питання. Доктринально-формальний метод був використаний у процесі аналізу нормативно-правових актів. Структурний метод системи дав змогу класифікувати види угод у кримінальному провадженні. Юридичний логічний метод дозволив визначити

стан реалізації законодавства. Статистичний метод використовувався, зокрема, для узагальнення понять, підведення підсумків.

Структура наукової роботи обумовлена метою та завданнями дослідження і складається зі вступу, трьох розділів, п'яти підрозділів, висновків і списку використаної літератури.

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАВОВОГО СТАНОВИЩЕ ПРОКУРОРА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ НА ПІДСТАВІ УГОД

1.1 Поняття прокурора, як суб'єкта кримінального провадження

Важливим етапом у правовому закріпленні функцій прокуратури стало ухвалення Закону України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 р. [3]. При цьому скасування генерального прокурорського нагляду стало ключовим моментом у визначенні обсягу прокурорських повноважень. Таким чином Україна виконала свої зобов'язання перед Європейським співтовариством з міжнародного права.

У Висновку Парламентської асамблеї Ради Європи № 190 (1995) від 26 вересня 1995 р. про вступ України до Ради Європи говориться, що одним із зобов'язань, взятих на себе нашою державою, є зміна ролі та функцій Генеральної прокуратури. Офіс. (особливо щодо здійснення загального контролю за дотриманням законності) шляхом перетворення цього інституту на орган, що відповідає принципам Ради Європи [16].

Істотні зміни у нормативному визначенні функціональної моделі прокуратури відбулися із прийняттям Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо юстиції)» від 2 червня 2016 року, яким виключено статтю 121 Конституції України та доповненою статтею 131. 129 передбачає підтримання державного звинувачення у суді прокурором як один із принципів справедливості [10].

Таким чином, суттєвою пропозицією щодо зміни Конституції України є виняток із тексту Конституції глави VII «Прокуратура» та включення норм, що регулюють діяльність прокуратури, до розділу «Юстиція».

Перш ніж розглядати функції прокурора у кримінальному судочинстві, необхідно визначити, який зміст доцільно вкладати у термін «правовий статус прокурора».

Відповідно до статті 4 Закону України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року, правовий статус прокурорів визначається Конституцією України, цим та іншими законами України, чинними міжнародними договорами, затвердженими Верховною Радою України [8].

Аналізуючи поняття «правовий статус прокурора», слід зазначити, що цей термін не трактується ні в Конституції України [1], ні в Законі України «Про прокуратуру» [3]. У Законі України «Про прокуратуру» наводиться перелік прокурорських посад під терміном «прокурорський статус» та зазначається, що прокурори в Україні мають єдиний статус незалежно від місця прокуратури в органах прокуратури України чи адміністративної посади. утримується прокурором.

Правова позиція прокурора є складне правове явище, для повноти якого доцільно розрізняти загальний, спеціальний та процесуальний статус суб'єкта.

Я цілком погоджуюсь з думкою вчених, однак зміст правового становища прокурора в системі органів державної влади включає права, обов'язки, юридичну відповідальність, професійну та позаслужбову поведінку прокурора, які тісно взаємодіють між собою і в сукупності забезпечують стабільне правове становище прокурора в системі органів державної влади та виконання посадових функцій, покладених на прокурора та прокуратуру відповідно до чинного законодавства [16, с.87].

Натомість учений В. Ф. Крюков розуміє під правовим статусом прокурора системну сукупність його процесуальних прав, відповідних обов'язків, а також наявність у нього власного процесуального інтересу, що визначається метою кримінального судочинства та встановленої законом відповідальності. Дослідник зазначає, що правовий статус прокурора – поняття ширше за змістом, ніж правове становище прокурора у досудовому розслідуванні, по суті, протиставляючи ці поняття одне одному, керується прокурорською спрямованістю у цьому випадку ще й на балансування наглядових, процесуальних, правозахисних та організаційних повноважень прокурора [7, с.11].

На сьогоднішній день процесуальний статус прокурора впливає з ухвали керівника прокуратури, прийнятої відповідно до ст. 37 КПК, оскільки у ньому прокурор набуває і втрачає статус процесуального управляючого. У цьому зміна процесуального статусу найчастіше об'єктивно визначається етапністю кримінального провадження і вимагає прийняття окремого рішення.

Функції прокурора, а також функції інших учасників кримінального провадження не було юридично оформлено до 20 листопада 2012 року (день набрання чинності чинним ПК України). У КПК України 1960 р. термін «функція» не вживався до 2001 р., коли закон у процесі «малої» судової реформи КПК України було доповнено ст. 161, частина 2 якої регламентувала функції звинувачення, захисту та вирішення справи [2]. З цих трьох функцій прокурор виступав як прокурор. У тих випадках, коли плюси

Сучасне українське кримінально-процесуальне законодавство досі не регламентує жодної кримінально-процесуальної функції прокурора. КПК України стосується лише функцій окремих учасників кримінального судочинства, а саме: «функції представника чи захисника» (п. 1 ч. 2 ст. 65); «Функції судового розпорядника» (ч. 4 ст. 74); «Функції державного експерта із секретів відповідно до законодавства у сфері державної таємниці» (ч. 1 ст. 518) [14, с.36-37].

Статтею 5 Закону України «Про прокуратуру» встановлено, що функції прокуратури України здійснюються виключно прокурорами, їхнє делегування, а також присвоєння іншими органами або посадовими особами не допускається [3].

Проте я цілком погоджуюсь з думкою вченого Г.А. Ніколайчука про те, що функції прокурора у кримінальному судочинстві можна визначити як встановлені Конституцією України, Кримінально-процесуальним законом, Законом України «Про прокуратуру» та іншими законами. України сукупність кримінального судочинства та сприяння законності судових рішень у кримінальних справах, а також спрямована на досягнення цілей кримінального судочинства [6, с.23].

Таким чином, елементами функціональної структури кримінально-процесуальної діяльності прокурора у досудовому провадженні є функції: звинувачення; процесуальне керівництво досудовим розслідуванням; представництво інтересів держави у суді. Кожна стадія кримінального процесу має свою мету та завдання. Прокурор є учасником всіх стадій кримінального процесу, грає роль досягненні цілей кожної стадії. Саме тому кримінально-процесуальна функція – це роль учасника кримінального процесу у досягненні цілей певної стадії кримінального процесу.

Функція представлення інтересів держави у суді свідчить про зміну вектора діяльності органів прокуратури щодо захисту порушених прав громадян на захист інтересів держави у випадках, передбачених законом [10, с. 24].

Прокурор представляє інтереси громадянина (громадянина України, іноземця або особи без громадянства) у суді у випадках, коли така особа не може самотійно захищати свої порушені чи оспорювані права, здійснювати процесуальні повноваження у зв'язку з неповнолітнім, недієздатністю чи обмеженою дієздатністю, а законні представники чи органи, уповноважені законом на захист прав, свобод та інтересів такої особи, що не здійснюють або неналежним чином захищають її [21].

Вчений В.В. Сухоніс за змістом класифікує функції прокуратури: наглядові, репресивні, представницькі та координуючі функції. Зміст наглядових функцій становить діяльність із контролю над дотриманням законності у різних галузях громадських відносин. Зміст репресивних функцій - діяльність, що з кримінальним переслідуванням винних. Представницькі функції включають діяльність по представництву в судах за інтересами. Нарешті, координуюча функція полягає у узгодженні діяльності різних державних органів щодо забезпечення законності у різних сферах суспільних відносин. До репресивних функцій (функцій кримінального переслідування) належить діяльність, пов'язана з порушенням кримінальних справ, проведенням досудового розслідування, а також підтримкою державного звинувачення в

суді. До представницьких функцій належить представлення інтересів громадян чи держави у цивільних, адміністративних чи господарських судах.

З погляду здійснення прокуратури зазначений вчений ділить на зовнішні, що визначаються статусом прокуратури як державного органу, та внутрішні, зумовлені необхідністю організації функціонування прокуратури як державного органу. тіло. До зовнішніх відносяться контролюючі, репресивні, представницькі та координуючі функції. Зі свого боку, до внутрішніх функцій прокуратури слід зарахувати організаційно-розпорядчі, планові, матеріально-технічні, кадрові, фінансове забезпечення, інформаційне забезпечення тощо. Оскільки внутрішні функції, окрім організаційно-управлінських, за змістом практично не відрізняються від аналогічних функцій інших державних органів, розглядати їх окремо недоцільно.

За ступенем значущості функції прокуратури також поділяються на основні, тобто спрямовані на реалізацію конституційних завдань прокуратури, які забезпечують спрямовані на внутрішнє організаційне забезпечення прокуратури [5, с. 143, 142].

Аналіз положень Конституції України дає підстави виділити дві групи функцій прокуратури, а саме: основні та перехідні. Основні функції передбачені ч. 1 ст. 131 Конституції України [1].

Перехідні функції передбачені пунктом 9 Перехідних положень Конституції України, до яких належать: 1) нагляд за дотриманням законів під час виконання судових рішень у кримінальних справах, а також інших примусових заходів, пов'язаних з обмеженням особистої свободи; 2) досудове розслідування.

Кожна стадія кримінального процесу має свою мету та завдання. Прокурор виступає учасником всіх стадій кримінального процесу, грає роль досягненні цілей кожної стадії. Саме тому кримінально-процесуальна функція – це роль учасника кримінального процесу у досягненні цілей певної стадії кримінального процесу. Функції прокуратури є основними напрямками реалізації покладених на прокуратуру обов'язків.

Повноваження прокурора визначено у КПК України, Законі України "Про прокуратуру", а також положень міжнародних договорів України, затверджених Верховною Радою України. Важливе значення у регулюванні процесуальних повноважень прокурора мають підзаконні акти, у тому числі накази Генерального прокурора, що містять положення, спрямовані на підвищення ефективності прокурорської діяльності, а також створення необхідних умов здійснення ним своїх повноважень.

Відповідно до ч. 3 ст. 17 Закону України «Про прокуратуру» при здійсненні повноважень, пов'язаних з функціями органів прокуратури, прокурори незалежні, самостійно приймають рішення про здійснення таких повноважень, керуючись законом, та зобов'язані дотримуватися лише такого рівня інструкцій, які були надані з дотриманням вимог цієї статті [3].

Розглядає алгоритм участі прокурора у досудовому кримінальному провадженні, вчений Ю.В. У рамках зазначені процесуальні повноваження прокурора залежно від стадії досудового розслідування:

1) на початковій стадії кримінального провадження - з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудового провадження.

Прокурор зобов'язаний забезпечити дотримання вимог ст. 214 КПК України, насамперед щодо порядку внесення даних до ЄРДР, строків цих дій, повноти відомостей, визначення підвідомчості та ін.;

2) на стадії провадження слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій: прокурор викликається для забезпечення правильності тактики та методів розслідування кримінальних правопорушень, планування слідчих дій, дотримання встановлених законом термінів, суворого дотримання прав та законні інтереси кримінального судочинства;

3) на стадії повідомлення про підозру прокурор забезпечує своєчасність повідомлення про підозру, дотримання вимог закону щодо змісту повідомлення про підозру, внесення змін до повідомлення про підозру, забезпечення прав підозрюваного тощо;

4) на стадії завершення досудового розслідування процесуальні повноваження прокурора здійснюються в одній із форм, передбачених частиною 2 статті 283 Кримінально-процесуального кодексу України. На даному етапі прокурор також має забезпечити відкриття матеріалів досудового розслідування відповідно до ст. 290 КПК України, вжити заходів, спрямованих на ознайомлення з матеріалами, зібраними захистом [3].

Залежно від характеру діяльності прокурора у досудовому кримінальному провадженні його процесуальні повноваження поділяються на такі групи: пробаційні (витребування та вивчення матеріалів кримінального провадження); повноваження на реагування (дача вказівок, вказівок, ініціювання відведення слідчого, його заміна); примирні повноваження (згода клопотань слідчого); організаційна (організація прокурором досудового розслідування).

Залежно від суб'єкта, який здійснює повноваження у досудовому кримінальному провадженні, повноваження поділяються на: універсальні (здійснюються генеральними прокурорами); спеціальні (здійснюються прокурорами Спеціалізованої антикорупційної прокуратури) [14, с. 57-58, 56].

Права та обов'язки прокурорів найповніше визначають межі їхньої допустимої поведінки. Вони розкривають зміст правомірної поведінки прокурора під час здійснення професійної діяльності і завжди існують у межах - термін служби органів прокуратури, і реалізуються у конкретних правовідносинах, що виникають під час здійснення прокурорських функцій.

1.2 Права, обов'язки та завдання прокурора у кримінальному провадженні на підставі угод

Зміст угод детально регулюється статтею 471 КПК України (у частині мирової угоди) та статтею 472 КПК України (у частині мирової угоди). Якщо між потенційними сторонами угоди не буде досягнуто згоди, це означає

продовження кримінального провадження у загальному порядку, хоча вітчизняне законодавство не передбачає юридичного оформлення цих питань.

Тільки після того, як сторони узгодили всі необхідні договірні умови та підписали їх у письмовій формі, договір вважається укладеним.

Відповідно до нього, як у разі мирової угоди, так і у разі третейської угоди прокурор здійснює таку форму своєї діяльності: він зобов'язаний скласти обвинувальний акт і негайно подати його до суду разом із угодою, підписаною стороною. У цьому випадку прокурор має право відмовитися від подання обвинувального акта до суду з підписаною угодою доти, доки не будуть потрібні висновки експертизи або інші слідчі заходи для збору та фіксації доказів, які згодом будуть втрачені або неможливі. надалі здійснюватися без істотних збитків їх результату у разі відмови суду у затвердженні угоди (ч. 1 ст. 474 КПК України). Якщо в ході судового розгляду буде досягнуто згоди, прокурор зобов'язаний негайно повідомити про це суд, який негайно призупинить провадження у справі та розпочне розгляд угоди (ч. 3 ст. 474 КПК України) [2].

Діяльність прокурора у кримінальному судочинстві на основі угод здійснюється як на стадії досудового розслідування та кримінального судочинства, так і після його завершення, коли прокурор здійснює контроль за дотриманням затверджених судом умов угоди. . Таким чином, участь прокурора у реалізації даного інституту можна вважати багатофункціональним, оскільки його неможливо визначити повною мірою у рамках функції прокуратури, що реалізується у сфері кримінального судочинства. Проте слід зазначити, що більшість дослідників пов'язують пов'язані з цим проблеми із прокурорським забезпеченням прокурорів у суді [11, с. 160-162; 12, с. 124].

Вчений Г.Є. Тюрін зазначає, що прокурорська робота з кримінальних справ на підставі угод включає три етапи: 1) етап підготовки та укладання угоди (досудовий чи підготовчий етап); 2) стадія затвердження угоди судом; 3) етап реалізації угоди, кожен з яких реалізується у певних організаційних формах та з певною тактикою та методами.

Таким чином, суб'єкт прокурорської діяльності визначає на досудовій стадії насамперед визначення загальних (для обох видів угод) та спеціальних (залежно від виду угоди) умов, що обґрунтовують потенційну можливість укладання згоди. За наявності прокурора досудове розслідування може ініціювати угоду або дочекатися пропозиції від захисту, залежно від тактичної ситуації, та провести розумну кількість зустрічей та переговорів протягом усього процесу для вироблення умов угоди. Укладання обох видів угод вимагає від прокурора своєчасного припинення попереднього слідства, складання обвинувального акта та невідкладного (протягом 1-3 днів) направлення його до суду разом із угодою.

На стадії судового розгляду затвердження угоди прокурор надає допомогу суду щодо всіх положень ст. 474 КПК України про обставини, що стали підставою для затвердження угоди, створюючи умови для винесення вироку суду, який затверджує угоду та накладає погоджену сторонами неустойку. У цьому прокурор зобов'язаний захищати правничий та законні інтереси договірних сторін. Факультативною формою прокурорської діяльності є оскарження рішення суду на підставі угоди, реалізація якої створює обмежене коло підстав для такого оскарження, яке необхідно розширити [2].

Таким чином, рішення, засноване на арбітражній угоді, може бути оскаржене прокурором лише на підставі затвердження судом угоди у кримінальному провадженні, у якій відповідно до ч. 3 ст. 469 КПК України, договір не може бути укладений (стаття 394, пункт 3, частина 3 КПК України) [2].

Заключний етап прокурорської діяльності у кримінальних справах, що ґрунтуються на угодах, може здійснюватися у таких формах: 1) контроль за практичним виконанням затверджених судом умов угоди; 2) звернутися до суду, який затвердив таку угоду, із заявою про скасування рішення; 3) участь у судових розглядах за заявою про скасування рішення суду про затвердження договору.

Саме один із етапів прокурорської діяльності у кримінальних справах на підставі угод передбачає прокурорський контроль за виконанням затверджених судом угод. Незважаючи на відсутність нормативно-правових актів, прокуратура як сторона мирової угоди зобов'язана контролювати виконання умов, закладених в угоді. За наявності підстав та підстав вважати, що угода не буде виконана або не буде виконана належним чином, прокурор зобов'язаний захистити клопотання суду про скасування вироку на підставі угоди та порушити справу про залучення винної особи. за недотримання [13, с. 196-197].

Порядок прокурорського нагляду за практичним виконанням затверджених судом договорів законом не врегульовано і на прокурора не покладаються жодних завдань у цій сфері. Проте логічно припустити, що прокурор як сторона угоди (це стосується насамперед угоди про визнання провини), яка стала підставою для її укладання, повинен контролювати дотримання умов, викладених у такій угоді. За наявності підстав вважати, що угода була виконана чи виконано неналежним чином, прокурор повинен відреагувати відповідним чином, що створює умови щодо наступної форми прокурорської роботи у цій сфері.

Отже, частина 1 ст. 476 КПК України передбачає, що у разі недотримання мирової угоди прокурор має право звернутися до суду, який затвердив таку угоду, з вимогою про скасування вироку. Клопотання про скасування рівня згоди може бути подано протягом терміну давності щодо розглянутого правопорушення. Тому законом передбачено можливість, що прокурор може відповісти на недотримання умов угоди мировою угодою лише у суді. Однак це не виключає можливості прокурора стежити за перебігом та наслідками виконання арбітражної угоди, хоча ініціатива звернення до суду у зв'язку з невиконанням повністю залишається на розсуд потерпілого [2].

У той же час іншою формою прокурорської діяльності на даному етапі є участь у судових розглядах за клопотанням про скасування вироку. Відповідно до ч. 2 ст. 476 КПК України прокурор як сторона мирової угоди зобов'язаний

брати участь у розгляді заяви, але закон вимагає її обов'язкової участі у справах про скасування вироку.

У будь-якому разі прокуратура повинна враховувати, що у разі порушення досудової угоди скасування вироку тягне за собою скликання загального судового засідання або порушення справи про припинення досудового розслідування у загальному порядку. заовлення. випробувальний термін. Тому, у разі скасування рішення про затвердження угоди, прокурор зобов'язаний забезпечити дотримання загального порядку кримінального судочинства.

РОЗДІЛ 2. ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ УГОД ПРО ПРИМИРЕННЯ ТА ПРО ВИЗНАННЯ ВИНОВАТОСТІ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

2.1 Поняття, сутність та види угод у кримінальному провадженні

Процеси гуманізації та демократизації українського суспільства впливають на характер правових норм, зміст законодавчих конструкцій та, зрештою, на якісне оновлення окремих інститутів та областей права. У зв'язку з наближенням кримінально-процесуального законодавства України до визнаних міжнародних стандартів однією з цілей такої зміни став кримінально-процесуальний процес.

Каральний підхід до боротьби зі злочинністю виявився неефективним. Враховуючи збільшення кількості зареєстрованих заяв та повідомлень про кримінальні правопорушення (з 1,8 млн у 2017 р. до 4 млн у 2018 р.) та, відповідно, кримінальних справ, виникає об'єктивна необхідність застосування спрощеного порядку вирішення кримінальних суперечок особами, які мають кримінальні правопорушення, які не становлять великої суспільної небезпеки. До таких правопорушників доцільніше застосовувати механізми альтернативного (відновного) правосуддя, у тому числі спрощений кримінальний процес, можливість укладання примирних та апеляційних угод, приватне звинувачення, що має суттєво знизити навантаження на слідчих та підвищити ефективність судової влади. (Більшість країн Європи успішно йдуть цим шляхом) [21; 12, с. 18].

Кримінально-процесуальний кодекс України (глава VI) містить спеціальні процедури кримінального судочинства. Один із них зроблено на замовлення (глава 35). Цей інститут є абсолютним нововведенням в КПК, що заслуговує на особливу увагу, оскільки, згідно зі статистикою, з моменту набуття чинності новим КПК (20 листопада 2019 р.) та протягом усього 2020 р. судами затверджено понад 22 000 угод.

Проте проблеми реалізації інституту угод не отримали належного висвітлення у юридичній літературі, хоча можливість його правового закріплення активно обговорювалася на різних конференціях та круглих столах. Тому перед укладенням угод відповідні учасники кримінального судочинства мають враховувати специфіку застосування цього інституту.

КПК України (стаття 468) передбачає можливість укладання таких видів угод: 1) про примирення потерпілого з підозрюваним, обвинуваченим; 2) між прокурором та підозрюваним, обвинуваченим у визнанні провини. Розглянемо докладніше кожен із цих видів.

Взаємна угода згідно із ч. 1 ст. 469 КПК може бути закрито з ініціативи потерпілого, підозрюваного або обвинуваченого. Можна згадати, що , зміна статусу особи з підозрюваного на обвинуваченого відбувається при направленні прокурором обвинувального висновку до суду. Це означає, що угода про примирення може бути укладена з потерпілим як під час слідства (з підозрюваним), так і під час судового розгляду (вже з підозрюваним) [2].

Цікавим нововведенням є той факт, що примирливі слухання можуть полягати у потерпілих, підозрюваних або обвинувачених як самотійно, так і із залученням захисника та представників або іншої особи, погодженої сторонами (єдине обмеження на такі слухання - явна заборона на участь). Для надання допомоги обом сторонам у консультуванні з питань досягнення угоди та укладання договору можуть бути залучені спеціалісти (посередники).

Також в цьому випадку варто згадати медіацію, як один із способів мирного вирішення конфліктів, в тому числі кримінальних. Під медіацією розуміється діяльність уповноваженої особи (медіатора) щодо вирішення спорів, що здійснюється в ході переговорів сторін кримінального конфлікту з метою досягнення між ними мирової угоди [13, с.54]. Введення інституту медіації у кримінальний процес вимагає подальшого правового регулювання, в якому уточнюються вимоги до самих медіаторів як учасників процесу, а також порядок та початок їхньої участі у кримінальному процесі.

Позитивним є також положення про те, що слідчий і прокурор зобов'язані інформувати підозрюваного та потерпілого про їхнє право на примирення, роз'яснювати механізм його реалізації і не втручатися на укладання угоди (ч. 7 ст. 469 КК). Цим людям необхідно роз'яснити наслідки укладання та затвердження мирової угоди, закріпленої у ч. 2 ст. 473 КПК (для підозрюваного або обвинуваченого - обмеження права на оскарження вироку відповідно до положень статей 394 та 424 КПК та відмова від прав КПК, передбачених пунктом 1 частини 4 статті 474) [2].

У випадках, коли має місце укладання третейської угоди з потерпілими, підозрюваними чи обвинуваченими законодавець гарантує певні межі процесуальної самостійності. Це означає, що їм не слід чекати, доки слідчий проведе необхідні слідчі (розшукові) заходи у відведений час. Момент часу, з якого зазначені учасники кримінального судочинства можуть ініціювати укладання третейської угоди, визначається ст. 469 КПК, а саме – у будь-який час після повідомлення підозрюваної особи (ч. 5). Ця ж норма встановлює остаточну межу можливості ініціювання такої угоди, яка набирає дорадчої кімнати для винесення вироку. Аналізуючи процесуальні норми кримінального судочинства, передбачені КПК України, можна погодитися з тим, що законодавцю знадобилося достатньо часу для укладання угоди про примирення потерпілого та підозрюваного чи обвинуваченого. Весь цей час ініціатива сторін укласти угоду може бути зафіксована в усній формі (внесена слідчим або прокурором до протоколу допиту, а судом до протоколу судового засідання), письмово (представлена безпосередньо слідчому, прокурору) або засвідчені нотаріально [18, с. 42].

У разі псування майна можлива мирова угода з представником юридичної особи. Відповідно до ч. 2 ст. 58 КПК таким представником є керівник організації, інша особа (уповноважена законом або установчими документами), працівник від імені керівника юридичної особи (за довіреністю), а також особа, уповноважена на вчинення.

Можливість скорочення процесуальної послідовності слідства та судового розгляду є сприятливою для захисту. Після досягнення угоди підсумковий обвинувальний висновок з підписаною стороною угодою буде негайно подано до суду. Це значно скорочує процесуальні терміни та пов'язані з цим обмеження для підозрюваного (наприклад, заздалегідь обрана міра примусу). Проте прокурор має право за угодою, підписаною сторонами, відкласти звинувачення до винесення висновку експерта або завершення інших слідчих (розшукових) заходів, необхідних для збирання та фіксації доказів, які з часом загублені або не можуть бути здійснені [14, с. 84].

З метою виявлення можливих процесуальних маніпуляцій із боку слідчих органів прокуратури та можливого тиску потерпілого із боку захисту законодавець зобов'язав суд встановити у суді добровільність угоди, тобто. Не є результатом насильства, примусу, або обіцянками або діями за обставин, що не передбачені Угодою. Суд може також відмовити у санкціонуванні угоди, якщо злочин є більш тяжким, ніж той, у зв'язку з яким існує можливість укладання угоди, або очевидна нездатність обвинуваченого виконати зобов'язання за угодою. Якщо суд встановить, що є підстави для відхилення затверджених договорів, досудове розслідування чи судовий розгляд проводиться у порядку. Крім того, угода не може бути переглянута у кримінальному процесі.

При необхідності з метою визначення добровільного характеру угоди суд має право витребувати документи, зокрема скарги підозрюваного чи підсудного, подані їм у ході провадження у кримінальній справі, та постанови про результати їх розгляду, а також як виклик та допит. Це одна із процесуальних гарантій потерпілого в такому процесі.

Переконавшись, що угода може бути схвалена, суд виносить рішення про затвердження угоди та накладення узгодженої сторонами неустойки.

Ще одним видом кримінального процесу, заснованого на угодах, є укладання угоди про визнання провини між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим, але лише за відсутності у процесі потерпілого. Процесуальні

правила його реалізації аналогічні висновку мирової угоди, але мають відмінні риси.

Насамперед, угоду про визнання провини між прокурором і підозрюваним чи обвинуваченим у зв'язку зі злочинами, злочинами невеликої або середньої тяжкості, тяжкими злочинами, що торкаються лише державних чи суспільних інтересів (проте, в особливій частині КК) термін "суспільні інтереси".

У разі недосягнення угоди про укладення Угоди факт її ініціювання та зроблені для її досягнення заяви не можуть розглядатися як відмова від звинувачення або визнання провини.

Захист насамперед цікавить те, що укладання угоди про визнання провини з прокуратурою передбачає пом'якшення покарання або повне звільнення від покарання. Таким чином, запропонований в угоді вирок повністю узгоджений сторонами з урахуванням характеру обвинувачення та розглянутих прокурором обставин. До них відносяться: обсяг та вид допомоги, наданої підозрюваному або обвинуваченому у кримінальному провадженні проти нього; тип та серйозність звинувачення (підозри); наявність суспільної зацікавленості у забезпеченні швидшого досудового розслідування та судового розгляду, розкритті більшої кількості злочинів; наявність суспільного інтересу у запобіганні, виявленні чи припиненні нових кримінальних злочинів або інших більш серйозних кримінальних злочинів [17, с. 103].

Підсумовуючи, можна виявити, що думки про інститут договорів варіюються від прямого неприйняття до не менш прямого та беззастережного прийняття. Термін «угода про захист» часто викликає в уяві негативний образ прокурора та адвоката, які «діють» даремно для вирішення справи, незважаючи на нормативні вимоги та етичні засади. Сторони захисту та звинувачення як би «домовляються про щось», потім представляють своє рішення підсудному і судді, і процес закінчується. Вони вказують, що суть такої угоди часто полягає в тому, що обвинувачений визнає себе винним у менш тяжкому злочині, ніж він скоїв насправді, а особа, яка підтримує звинувачення, досягає м'якшого вироку,

ніж він міг би зробити. буде важливим підходом до розслідування та розгляду справи. Противники інституту угод наполягають на тому, що він суперечить принципу об'єктивної істини та збільшує ризик судової помилки [6, с. 94]. Тому, спираючись на досвід європейських країн, необхідно продовжити вивчення національної правозастосовної діяльності, щоб уникнути повторення чужих помилок та оцінити ступінь досконалості законодавства та готовність практиків до сприйняття таких нововведень.

На мій погляд, закріплення судочинства на основі договорів в КПК України є важливим кроком на шляху вирішення проблеми диференціації кримінально-процесуальної форми вирішення кримінальних суперечок як у досудовому розслідуванні, так і в судовому провадженні. Водночас розширення процесуальної самостійності захисту у формах та способах впливу на процес не звільняє слідчого та прокурора від обов'язку належним чином доводити, а суд – об'єктивно досліджувати обставини правопорушення.

2.2 Міжнародна практика кримінального провадження на підставі угод

У юридичній лексиці термін «угода» означає як юридичний факт, добровільну та правомірну дію фізичної або юридичної особи, як передбачену законом, так і не передбачену законом, але не суперечить їй, зі створення, зміни або припинення цивільних прав або обов'язків. Подібні визначення можна знайти в інших словниках та довідниках. Узагальнені договірні ознаки можна назвати правовим явищем. Це наявність сторін, їхнє вільне волевиявлення, а також свобода вибору змісту своїх правовідносин, обмежена лише законом. Але це все більше про приватно-правовий договір, чим відрізняється договір у кримінальному процесі?

Угоди про визнання провини були складені в 19 столітті в США, де вони існували як правозастосовний захід (а також арбітраж у Франції). Поступово їх офіційно визнано як законодавцями, і суддями. Зокрема, у 1968-1970 роках. У низці своїх рішень щодо конкретних справ Верховний суд США визнав

конституційність практики «угод про визнання» і навіть узаконив їх раз і назавжди [4, с. 25]. Як відомо, в американському процесі полеміка визнається ціннішою, ніж пошук об'єктивної істини у справі. При такому підході відмова однієї зі сторін від «конкуренції» з противником має зобов'язувати суд при вирішенні справи по суті (є певна схожість між цивільно-процесуальними відмовами та визнанням позову). Ця ситуація є змістом відомого англосаксонського інституту «Визнання провини» [15, с. 97]. Оскільки визнання провини повністю знімає з обвинувачення тягар доведення і повністю пов'язує суд за відсутності строго формалізованого попереднього слідства (якщо веде слідчий суддя, слідчий тощо притягувалися до кримінальної відповідальності в обмін на певні "переваги"), такі як: виключення окремих епізодів з обвинувального акту, більш м'яка (пільгова) кваліфікація злочину, засудження нижче за найнижчу санкцію статті, безкарність та ін.

Цікаво, що інститут угоди в кримінальному процесі добре відомий в англо-американській правовій системі, а також використовується в деяких країнах континентальної правової сім'ї. Наприклад, у США 90% усіх кримінальних справ закінчуються мировою угодою між прокурором та обвинуваченим. Таке домінування угод у США пов'язане з тим, що їхнє укладання є взаємовигідним. Так, обвинувачуваний може кваліфікувати свій вчинок як менш тяжкий наприклад, замість позбавлення волі за тяжкий злочин, особа може погодитися на засудження за тяжкий злочин або «переписати» частину обвинувального акта, і в результаті прокурор у свою чергу виключає необхідність доведення провини обвинуваченого в суді, а разом з цим і реальний ризик втрати присяжних, за такої співпраці обвинувачений стає свідком та звільняється від відповідальності, а угода дозволяє обом сторонам уникнути додаткових судових витрат.

Слід зазначити, що у США, на відміну держав континентального права, зокрема України, існує тісний взаємозв'язок між фактичними положеннями матеріального кримінального правничий та нормами кримінально-

процесуального права (американські юристи також називають свої процедури - їхні правила) [23, с. 153].

Інститут мирової угоди у кримінальних справах також досить розвинений у Великій Британії та Канаді, де 70-90% усіх кримінальних справ вирішуються за угодою між звинуваченням та захистом. Таким чином, угоди про визнання провини є основним засобом судового переслідування значної кількості кримінальних справ у судах та більшості англо-саксонських юрисдикцій.

Така ситуація пов'язана з тим, що укладання договорів є взаємовигідним. Обвинувачуваний може бути покараний набагато менше, і прокурор не зобов'язаний доводити вину обвинуваченого у суді [24, с. 160]. Якщо угода про визнання провини є узагальненою, її кримінальний зміст може бути поданий у вигляді своєрідного компромісу інтересів: обвинувачений погоджується визнати себе винним в одному чи кількох злочинних діяннях; Натомість прокуратура погоджується зняти з обвинувального висновку кілька звинувачень та більше не займатися ними. Також в аналізованій угоді обвинувачувана сторона може обіцяти обвинуваченому пом'якшення виду та розміру покарання, на чому він наполягатиме на відповідній стадії судового розгляду. Як і за будь-якої юридичної угоди (контракту), на практиці можуть виникати ситуації, коли угода про оборону порушується однією із сторін [13, с. 154].

2.3 Процесуальні наслідки невиконання угоди для підозрюваного, обвинуваченого

Дослідження справедливо зазначають, що інститут примирення є міждисциплінарним функціональним інститутом у системі кримінального права та кримінально-процесуального права [13, с.5].

Відповідно розгляд питання про кримінальну відповідальність за невиконання арбітражної угоди або визнання провини неможливий без звернення до відповідних положень Кримінально-процесуального кодексу України.

Відповідно до частини 1 ст. 471 КПК України в арбітражній угоді можуть бути передбачені такі умови, що передбачають виконання підозрюваними, обвинуваченими, засудженими відповідних обов'язків: розмір збитків, завданих кримінальним правопорушенням; перелік дій, не пов'язаних із заподіянням шкоди, які підозрюваний чи обвинувачений зобов'язаний вчинити від імені потерпілого. Відповідно до частини 1 ст. 472 КПК України в угоді про визнання провини можуть бути передбачені такі зобов'язання: - безумовне визнання підозрюваних або обвинувачених у своїй провині у скоєнні кримінального правопорушення; обов'язки підозрюваного або обвинуваченого сприяти розкриттю злочину, вчиненого іншою особою (якщо вжито відповідних заходів). Також обидва види угод визначають погоджену неустойку та згоду підозрюваного, відповідача (а в арбітражній угоді - та іншої сторони) на його призначення або призначення неустойки та умовно-дострокового звільнення [2].

Щодо невиконання засудженим обов'язку відбувати покарання, призначене вироком про згоду, вчені розходяться у думках щодо того, чи є невиконання цього обов'язку формою дії, передбаченої статтею 389-1 Кримінального кодексу України.

Зокрема, М. І. Вітязь зазначає, що ухилення засудженого до відбування покарання, призначеного вироком про затвердження угоди, не повністю охоплюється статтею 389-1 КК України, оскільки ухилення від відбування узгодженого покарання вважається іншим, має стати самостійним злочин проти правосуддя. у зв'язку з ухиленням від відбування відповідного покарання (статті 389, 390 та 393 КК України та ін.).

Подібні дії, вважає вчений, слід розглядати як ідеальне поєднання двох злочинів проти судової влади: ухилення від звинувачення та навмисного

невиконання угоди захисту. При цьому спосіб умисного невиконання є злочином сам по собі, тому має місце класичне ідеальне поєднання двох злочинів, яке, на думку вченого, не порушує жодного з основних принципів кримінального права [24, с. 91]. Аналогічної позиції дотримуються В. В. Неділько, М. Г. Арманів [5, с. 98].

Книженко О.О., наголошує на тому, що кримінальна відповідальність за злісне невиконання договору, відповідальність за яке передбачена ст. 389-1 КК України, слід робити лише у разі невиконання зобов'язань за договором.

Є. Гавронюк зазначає, що стаття 389-1 Кримінального кодексу України є абсолютно зайвою. Науковець виправдовує це тим, що зміст угоди про визнання провини завжди є узгодженим покаранням. Тому, якщо недотримання угоди є ухиленням від скоєння кримінального правопорушення, кримінальну відповідальність за таке діяння вже передбачено статтями 389 та 390 КК України. Якщо невиконання угоди означає невиконання підозрюваним (обвинуваченим) своїх обов'язків щодо співробітництва у розкритті злочину, така співпраця зазвичай закінчується, а не починається з рішення суду. - цього хотів сам підозрюваний) [8].

Слід зазначити, що судова практика щодо цього питання не зрозуміла. Зокрема, із 40 розглянутих нами вироків, які особу за ст.389-1 КК України кваліфікували 59% судів за ст. 389-1 КК України ухилення засудженого лише від відбування покарання, призначеного вироком суду, винесеним на підставі угоди; у 4,5% ухвал суди кваліфікували за рядом складів правопорушень - за ст.389 Кримінального кодексу України - діяння, що виразилося в ухиленні від відбування покарання, призначеного на підставі угоди, а також за ст. . 389-1 КК України - недотримання умов угоди, яка не поширюється на особу, призначену на підставі відбування покарання. Крім того, лише за ст.389-1 суди визнають недотримання наступних умов договору: невідшкодування майнової шкоди, заподіяної потерпілому, у строк, зазначений у договорі, та відповідно до рішення суду - 27% суджень; моральна шкода – у 9% обвинувальних вироків у кримінальних справах на підставі угод.

В.В. Неділько, М.Г. Арманов обґрунтовує викладену вище позицію (про те, що вищезазначені заходи слід кваліфікувати загалом) тим, що у разі арбітражної угоди закон вимагає згоди підозрюваного чи обвинуваченого на ухвалу вироку, а не на виконання або служити. У той же час вчені зазначають, що у зв'язку із системним тлумаченням цих норм у сукупності із зазначеними у ст. 471 та 472 КПК України, можна зробити висновок, що у разі процесуальної угоди обвинувачений зобов'язаний не лише погодитися з передбаченим у угоді покаранням, але й з обов'язком його відбування (виконання випадку штрафу). Тому вчені припускають, що, щоб уникнути необхідності заміни тлумачення закону в ст. 471 та 472 КПК України, поняття «накладення стягнень» на родове – «застосування стягнень» [5, с. 97].

Не можна погодитись з такою позицією, як застосування ст. 471, 472 ЦПК України термін "покарання" є вдалим, оскільки характеризує лише згоду на фактичне накладення стягнення. Укладається арбітражна чи боргова угода, особливо у контексті кримінального судочинства. У рамках процедури допускається лише накладення договірної неустойки у формі та розмірі (строку), передбачених відповідним договором. Невідворотність покарання та його виконання передбачено безпосередньо у Конституції України (зокрема, йдеться про такий принцип справедливості, як обов'язковість рішення суду), у галузевому законодавстві (кримінально-процесуальне, кримінальна відповідальність), невідворотність виконання та відбування покарання є принципом пенітенціарного законодавства України [1].

Відбуття призначеного судом покарання є статутним обов'язком засудженого, зокрема, у кримінальному праві за принципом невідворотності караності, у кримінально-процесуальному праві за принципом обов'язковості рішення суду.

Такі обов'язки покладаються на засудженого не наказом, а громадським порядком у кримінальному судочинстві. Відповідно, згода засудженого на відбування покарання не повинна обумовлюватися угодою про примирення або визнання провини або іншою санкцією, яка накладається на нього на підставі

відповідної угоди. Тому слід підтримати, що ухилення засудженого до відбування покарання, призначеного угодою, а також від обов'язків, що на неї покладаються, у разі умовного засудження не є формою недотримання випробувального терміну. Примирення чи визнання провини, оскільки це є порушенням зобов'язань засуджених за згодою [22, с. 103].

Неділько В.В., Арманов М.Г. також обґрунтовують свою позицію тим, що жодна із статей 389-395 КК України не відповідає ступеню суспільної небезпеки вчиненого діяння за самотійного застосування; суспільна небезпека невиконання процесуальної угоди інакше як шляхом уникнення кримінального переслідування істотно менша, ніж невиконання її таким чином; однак ухилення від відбування покарання, на характер і розмір якого вплинули процеси медіації та рішення щодо якого вирішується на користь засудженого за його згодою, є більш небезпечним діянням, ніж ухилення від відбування покарання, яке суд робить обов'язковим.

Тому, на думку вчених, склад правопорушення слід віднести до сукупності умисних порушень процесуальної угоди та одного зі складів правопорушень, передбачених ст. 389, 390-395 КК України. У той же час, щоб уникнути нерівноправного застосування кримінального закону, вчені пропонують включити відповідні заходи як кваліфікуючі ознаки злочину в ст. 389-1 КК України, зокрема у ст. 389-1 КК України, частини друга та третя, якими встановлена відповідальність за недотримання процесуальних угод шляхом ухилення від покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, а також ухилення від покарання, пов'язаного з обмеженням волі або позбавленням волі або порушенням режиму відбування цих видів покарань [19, с. 98].

Слід погодитись із зазначеним підходом вчених до недоцільності в частині статті, яка встановлює приблизно однаковий рівень суспільної небезпеки, відповідальності за такі дії як невиконання договору в рамках невідшкодування збитків. заподіяння шкоди, з одного боку, та ухилення від покарання, з іншого боку. Водночас не можна визнати, що ухилення від відбування покарання за згодою відрізняється від ухилення від відбування

покарання стягненням в іншому виді провадження залежно від виду та ступеня суспільної небезпеки. Тому не є таким, що суперечить принципу злочинності, запровадження таких кваліфікуючих ознак, як надмірність заборони і такої відповідної обставини, що визначає соціальну обумовленість кримінального закону, як повнота і надмірність заборони.

Тому слід підтримати позицію про те, що ухилення засудженого на підставі угоди від покарання, зазначеної у вирoku, який затвердив угоду, слід кваліфікувати за статтею Кримінального кодексу України, яка визначає відповідальність за ухилення від покарання.

Однак, у світлі викладеного, щоб уникнути можливого неправильного тлумачення, з метою забезпечення дотримання такого аспекту правопорядку, як правова визначеність у кримінальному праві, відповідальність за злісне недотримання примирливої угоди або визнання провини доцільна для вказати, що йдеться про угоду або визнання провини, частини, яка не стосується призначеного покарання та обов'язків, покладених на засудженого, звільненого від відбування умовного покарання.

Отже, на підставі вищевказаних положень КПК України слід зробити висновок, що у ст.389-1 КК України йдеться про невиконання засудженим наступних обов'язків, покладених на нього рішенням суду про затвердження арбітражної угоди або визнання провини [2]:

- відшкодувати збитки, заподіяні злочином;
- вчиняти некомпенсаційні дії, які підозрюваний чи обвинувачений зобов'язаний вчинити від імені потерпілого;
- сприяти розкриттю злочину, скоєного іншою особою, зокрема встановленню обставин, які виявляють інших, причетних до скоєння злочину.

У той самий час щодо останньої з перелічених вище обов'язків - сприяти розкриттю злочину, скоєного іншою особою, - учені-процесуали справедливо зазначають, що підозрюваний (обвинувачуваний) неспроможна виконувати умови угоди у такій формі. лише у випадках, як у угоді про визнання провини

передбачався обов'язок співпрацювати зі слідчими органами після винесення вироку [9, с.180].

Крім того, у разі недотримання мирової угоди або визнання провини потерпілий або прокурор має право звернутися до суду, який затвердив таку угоду, із заявою про скасування вироку. Клопотання про скасування рівня згоди може бути подано протягом терміну давності щодо розглянутого правопорушення.

Суд скасовує рішення про затвердження угоди, якщо особа, яка звернулася з відповідною заявою, доведе, що засуджений не виконав умови угоди. Результатом скасування рішення є призначення загального судового засідання або направлення матеріалів для завершення загального попереднього слідства, якщо угода була ініційована у попередньому судовому засіданні.

Рішення про скасування рішення про затвердження Угоди або про відмову у скасуванні рішення може бути оскаржене.

Умисне невиконання договору є законною підставою для залучення особи до суду.

РОЗДІЛ 3. ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ПОРЯДОК СУДОВОГО ПРОВАДЖЕННЯ НА ПІДСТАВІ УГОД

Відповідно до частини 1 статті. 474 КПК України, у разі досягнення угоди в ході попереднього розслідування після скоєння процесуальних дій, передбачених статтею 290 КПК України, звинувачення разом з угодою, підписаною сторонами, негайно прямує до суду. Прокурор має право за згодою сторін відстрочити висунення звинувачення до висновку експертизи або завершення інших слідчих заходів, необхідних для збирання та фіксації доказів, які втрачені або не можуть бути отримані без значної шкоди. результат, якщо суд відмовить у затвердженні угоди [2].

Зі змісту ст. 31 та ч. 3, 4 ст. 469 КПК видно, що у разі здійснення процедури на підставі лише угоди, за винятком випадку, передбаченого ч. 9 ст. 31 КПК при колегіальному розгляді кримінальної справи судом у складі трьох професійних суддів із стажем роботи суддею не менше ніж п'ять років. Крім того, угоди здійснюються на підставі угод судової колегії (у складі трьох професійних суддів) та у кримінальному судочинстві у формі приватного звинувачення за злочинами, які караються позбавленням волі на строк більше десяти років. Суддя інформується автоматизованою системою обігу судових документів відповідно до статті 35 КПК під час реєстрації відповідних документів кримінального судочинства з обов'язковим врахуванням положень статей 75, 76 КПК. Процес (обставини, що виключають участь суддів у кримінальному судочинстві) [2].

Головуючий отримує обвинувальний акт, арбітражну угоду або визнання провини у Журналі контролю судових справ та інші матеріали, подані судді та відповідно до ч. 1 ст. 314 КПК не пізніше п'яти днів з дня направлення (одержання) відповідного матеріалу має ухвалити рішення (винести рішення) про призначення попереднього судового засідання, визначити дату, час та місце його зберігання.

Одночасно з прийняттям зазначеного рішення суд, який веде провадження, зобов'язаний виконати свої обов'язки щодо встановлення добровільного характеру угоди та перевірки її відповідності вимогам КПК та (або) кримінальному законодавству (частини 6, 7 статті 474 КПК), що недотримання частини 5-7 ст. 474 КПК є підставою для оскарження та оскарження в касаційному порядку (частини 3, 4 статей 394, 424 ЦПК), а у разі підтвердження таких порушень для скасування рішення суду необхідні документи, подані сторін у ході досудового слідства [2].

Секретар судового засідання за розпорядженням головуючого оголошує дату, час та місце підготовчого судового засідання сторін та інших учасників процесу. Повістки повинні бути доставлені поштою, факсом, телеграфом, телефоном або іншими засобами зв'язку не пізніше ніж за п'ять днів до дати проведення попереднього слухання.

Протягом часу, встановленого для підготовчих зборів, головуючий відкриває підготовчі збори та оголошує про його початок. Секретар судового засідання із дотриманням вимог ст. 342-343 КПК, повідомляє суду, хто із сторін процесу, викликає та сповіщає осіб, які з'явилися на попереднє судове засідання, встановлює їх особу, перевіряє посвідчення захисника та представників, встановлює, чи вручено повістки та повідомлення на ці особи, які не є прибутковими, та повідомляє причини їх неприбуття, якщо вони відомі [2; 11, с. 74].

Участь Договірних Сторін у їх розгляді на попередньому слуханні відповідно до ч. 2 ст. 474 КПК є обов'язковим.

З урахуванням затвердження обвинувального акта прокурором та можливості оскарження вироку суду першої інстанції на підставі мирової угоди, у тому числі мирової, його участь у судовому засіданні має бути обов'язковою. Неявка в судове засідання інших учасників процесу, сповіщених належним чином про дату, час та місце проведення попереднього судового засідання, не перешкоджає його проведенню.

У разі неявки Договірних Сторін або однієї зі сторін на судове засідання головуєчий відкладає судове засідання, призначає дату нового судового засідання та вживає заходів щодо забезпечення явки цих осіб до суду. Таке ж рішення суд має ухвалити, якщо на попереднє судове засідання не з'явиться один із кількох потерпілих від злочину. Неявка одного з потерпілих від різних злочинів підлягає попередньому слуханню і таким чином розгляду [20].

Відповідно до статті 345 ЦПК судовий адміністратор повідомляє осіб, які беруть участь у підготовчому провадженні, про їхні права та обов'язки щодо КПК. Після того, як ці особи будуть ознайомлені з меморіалом, голова запитає, чи вони розуміють свої права та обов'язки, і при необхідності дасть додаткове роз'яснення. Голова також повідомляє учасникам підготовчої процедури про право на відкликання та запитує, чи вони відкликають когось. Суд вирішує питання про поступку відповідно до статей 75-81 КПК.

Якщо прохання про депортацію (самодепортацію) задоволене: суддя, який проводить слухання одноосібно, передає справу іншому судді у тому самому суді; один або кілька суддів суду або весь суд, якщо справа розглядається колегією суддів – справа розглядатиметься у тому самому суді тією самою кількістю суддів без участі призначених суддів, які будуть замінені іншими суддями або іншим складом присяжних засідателів ч. 3 ст. 35 КПК.

По завершенні цих дій Голова оголошує про отримання обвинувального акта та письмової угоди про примирення або визнання боргу (інформування про характер, дату укладання та сторони).

Відповідно до статті 347 КПК судове засідання починається з оголошення прокурором обвинувального висновку. Головуючий надає слово прокурору для оголошення короткого змісту або повного змісту (якщо надійшов запит про повний текст) змісту обвинувального акта. Потім головуєчий, після встановлення особи підсудного, роз'яснює йому суть звинувачення та запитує, чи розуміє він звинувачення, чи визнає він себе винним і чи хоче він дати свідчення. За наявності кількох підсудних головуєчий здійснює зазначені вище заходи щодо кожного їх (ч. 1 ст. 348 КПК).

Якщо відповідач, дізнавшись про характер звинувачення, відмовляється дати згоду на угоду, вона може бути затверджена. У цьому випадку суд приймає рішення про припинення кримінальної справи на підставі угоди та повертає матеріали прокурору для продовження попереднього слідства, або призначає основне судове засідання у всій справі (якщо до суду надійшло обвинувальне ув'язнення та угода була закрита під час підготовчої процедури).

Після проведення зазначених заходів голова, оголосивши текст угоди відповідно до ч. 1 ст. 2 ст. 4, 5 вул. 474 КПК необхідно з'ясувати у обвинуваченого, чи він повністю розуміє [2]:

- 1) права, надані йому законом;
- 2) наслідки укладання та затвердження договорів;
- 3) характер кожного звинувачення, за яким він визнає себе винним - таке уточнення відсутнє у частині 5 цієї статті, яка показує, що третейська угода може бути укладена щодо правопорушень, у яких особа може визнати себе винною лише частково;
- 4) вид покарання та інші заходи, які до нього застосовані у разі затвердження угоди судом.

Негативна відповідь на одне з питань зобов'язує суд надати відповідні роз'яснення. Те саме стосується і потерпілого при визначенні того, чи має суд враховувати наслідки затвердження угоди відповідно до статті 473 КПК. Якщо після такого роз'яснення обвинувачений або потерпілий відмовляються дати згоду на угоду, вона не може бути затверджена.

Суд повинен з'ясувати у обвинуваченого, чи зможе він фактично виконати свої зобов'язання за згодою, зокрема відшкодувати збитки, заподіяні їм у результаті злочину, з урахуванням розміру та строку дії пункту відшкодування. арбітражної угоди. , перелік яких викладено в ньому, або для виконання зобов'язань, встановлених у договорі захисту, за сприянням розкриття злочину, вчиненого іншою особою. Якщо суд у ході судового розгляду встановить, що обвинувачений не може виконувати свої обов'язки, він

відповідно до пункту 5 частини 7 ст. 474 КПК має відмовити у затвердженні угоди.

Дослідивши необхідні документи, опитавши сторони та інших, суд повинен переконатися у добровільності укладання договору, тобто. відповідно до ч. 6 ст. 474 КПК не є результатом насильства, примусу, погроз або обіцянок чи дій за обставин, відмінних від передбачених договором. Якщо суд має достатні підстави вважати, що укладення договору не було добровільним або що сторони фактично не примирилися, то відповідно до пункту 4 частини 7 статті.

Після вчинення цих дій суд негайно прямує до нарадчої кімнати, про що головуючий оголошує присутнім у залі судового засідання.

У разі досягнення в процесі угоди суд негайно зупиняє процес і починає розгляд його умов і змісту (ч. 3 ст. 474 КПК). Суд виносить ухвалу про зупинення провадження процесуальних дій, яке має містити такі відомості: склад суду, дату та місце його прийняття; особа, яка подала заяву про укладання договору; вид договору, дата його укладання та сторони; процесуальні дії, скоєні під час судового розгляду.

ВИСНОВКИ

Результати дослідження зумовили наступні висновки:

1. Проаналізовано, що зміст правового становища прокурора в системі органів державної влади включає права, обов'язки, юридичну відповідальність, професійну та позаслужбову поведінку прокурора, які тісно взаємодіють між собою і в сукупності забезпечують стабільне правове становище прокурора в системі органів державної влади та виконання посадових функцій, покладених на прокурора та прокуратуру відповідно до чинного законодавства.

2. Встановлено, що зміст угод детально регулюється статтею 471 КПК України (у частині мирової угоди) та статтею 472 КПК України (у частині мирової угоди). Якщо між потенційними сторонами угоди не буде досягнуто згоди, це означає продовження кримінального провадження у загальному порядку, хоча вітчизняне законодавство не передбачає юридичного оформлення цих питань.

Тільки після того, як сторони узгодили всі необхідні договірні умови та підписали їх у письмовій формі, договір вважається укладеним.

Відповідно до нього, як у разі мирової угоди, так і у разі третейської угоди прокурор здійснює таку форму своєї діяльності: він зобов'язаний скласти обвинувальний акт і негайно подати його до суду разом із угодою, підписаною стороною. У цьому випадку прокурор має право відмовитися від подання обвинувального акта до суду з підписаною угодою доти, доки не будуть потрібні висновки експертизи або інші слідчі заходи для збору та фіксації доказів, які згодом будуть втрачені або неможливі. надалі здійснюватися без

істотних збитків їх результату у разі відмови суду у затвердженні угоди (ч. 1 ст. 474 КПК України). Якщо в ході судового розгляду буде досягнуто згоди, прокурор зобов'язаний негайно повідомити про це суд, який негайно призупинить провадження у справі та розпочне розгляд угоди (ч. 3 ст. 474 КПК України).

3. Встановлено, що проблеми реалізації інституту угод не отримали належного висвітлення у юридичній літературі, хоча можливість його правового закріплення активно обговорювалася на різних конференціях та круглих столах. Тому перед укладенням угод відповідні учасники кримінального судочинства мають враховувати специфіку застосування цього інституту.

КПК України (стаття 468) передбачає можливість укладання таких видів угод: 1) про примирення потерпілого з підозрюваним, обвинуваченим; 2) між прокурором та підозрюваним, обвинуваченим у визнанні провини.

4. Доведено, що угоди про визнання провини були складені в 19 столітті в США, де вони існували як правозастосовний захід (а також арбітраж у Франції). Поступово їх офіційно визнано як законодавцями, і суддями. Зокрема, у 1968-1970 роках. У низці своїх рішень щодо конкретних справ Верховний суд США визнав конституційність практики «угод про визнання» і навіть узаконив їх раз і назавжди. Інститут мирової угоди у кримінальних справах досить розвинений у США, Великій Британії та Канаді, де 70-90% усіх кримінальних справ вирішуються за угодою між звинуваченням та захистом.

5. Встановлено, що у разі недотримання мирової угоди або визнання провини потерпілий або прокурор має право звернутися до суду, який затвердив таку угоду, із заявою про скасування вироку. Клопотання про скасування рівня згоди може бути подано протягом терміну давності щодо розглянутого правопорушення.

Суд скасовує рішення про затвердження угоди, якщо особа, яка звернулася з відповідною заявою, доведе, що засуджений не виконав умови угоди.

Результатом скасування рішення є призначення загального судового засідання або направлення матеріалів для завершення загального попереднього слідства, якщо угода була ініційована у попередньому судовому засіданні.

6. Досліджено, що чинний Кримінальний процесуальний Кодекс містить процесуальний порядок судового провадження на підставі угод.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України від 28.06.1996 р., прийнята на V сесії Верховної Ради України. Відомості Верховної Ради України. – 1996. – No30. – Ст. 141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України. Затверджений Законом No 4651-VI від 05.07.2012 р.
3. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 No 1697-VII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, No 2-3, ст.12.
4. Бортун М. Прокуратура в системі поділу державної влади. *Віче*. – 2008. No5. С. 43-45.
5. Вільгушинський М. Й. Окремі питання реформування інституційних засад діяльності органів прокуратури (процесуальний аспект) М. Й. Вільгушинський, Ю. Б. Хім'як *Судова апеляція* . 2018. No 1. С. 20-32.
6. Головкін О. В. Проблемні аспекти діяльності прокуратури України як суб'єкта забезпечення національної безпеки України в екологічній сфері. *Судова апеляція* . 2018. No 1. С. 11- 19.
7. Долежан В.В. Проблеми визначення статусу прокуратури у діяльності Конституційної Асамблеї. *Вісник Національної академії прокуратури України* No 3 (27). 2012. С. 16-22.
8. Капліна О.В. Кримінальне процесуальне право України : навч. посіб. Київ: Юстиніан, 2019. 576 с.
9. Капліна О.В. Кримінальний процес в питаннях і відповідях: Загальна і Особлива частини: навч. посіб. Київ: Скіф, 2018. 256 с.
10. Каркач П. М. Прокурор у судовому провадженні (процесуальні та криміналістичні аспекти): навч. посіб. Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого. Харків: *Право*, 2014. -185 с.
11. Ківалов С.В. Кримінальний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар. Харків: Одиссей, 2018. 1104 с.

12. Ключков В. Взаємодія Генеральної прокуратури України з вищими органами державної влади щодо реалізації та захисту прав і свобод людини. *Вісник прокуратури*. 2011. № 5. С. 33-39

13. Косюта М. Окремі аспекти діяльності прокурора поза сферою кримінальної юстиції (за новим Законом України "Про прокуратуру"). *Вісник Національної академії прокуратури України* : Фахове видання : Проблеми сьогодення: теорія, практика, життя академії. 2014. № 5. С. 5-10.

14. Косюта М.В. Прокуратура України: навч. посіб. Одеса: *Юридична література*, 2007. -312с.

15. Кучинська О.П. Кримінально-процесуальні документи: досудове та судове провадження. Київ: Юрінком Інтер, 2019. 408 с.

16. Кучинська О.П. Курс лекцій з кримінального процесу за новим Кримінальним процесуальним кодексом України (Особлива частина) : Нац. акад. внутр. справ, 2018. 200 с.

17. Кучинська О.П. Курс лекцій з кримінального процесу за новим Кримінальним процесуальним кодексом України (Загальна частина). Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2018. 280 с.

18. Лобойко Л. М. Кримінальний процес: підручник. Київ: *Істина*, 2017. 432 с.

19. Молдован В. В., Р. С. Кацавець Прокуратура України : навч. посіб. Київ : *Правова єдність*, 2016. 270 с.

20. Нора В. Т. Процесуальні документи у кримінальному провадженні. Київ: Юрінком Інтер, 2016. 560 с.

21. Нора В.Т. Кримінальний процесуальний кодекс України. Київ: Юстиніан, 2017. 1217 с.

22. Тертишник В. М. Кримінальний процес України. Загальна частина. Київ: *Правова Єдність: Алерта*, 2016. 438 с.

23. Тертишник В. М. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України. Київ: Алерта, 2014. 768 с.

24. Удалова Л. Кримінальний процесуальний кодекс України – новий етап у розвитку теорії та практики здійснення кримінального провадження. 2017. 87 с.

25. Удалова Л.Д. Кримінальний процес України в питаннях і відповідях. Київ: КНТ, 2019. 160 с.

26. Удалова Л.Д. Кримінальний процес. Особлива частина (альбом схем). Київ: Центр учбової літератури, 2017. 224 с.